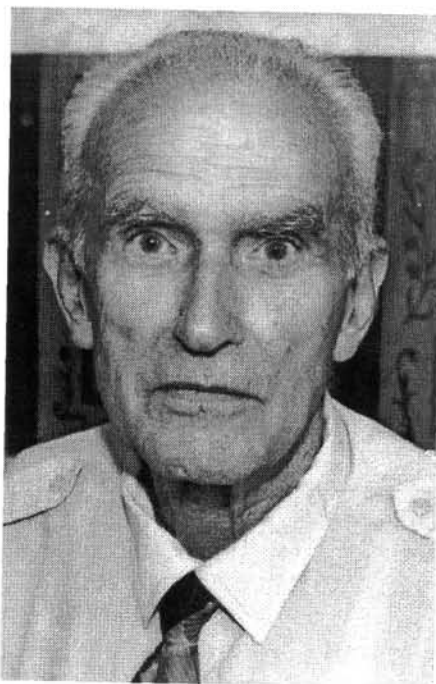

DOBOSY LÁSZLÓ (1911–1995)

VIGA GYULA

1995. október 26-án, életének nyolcvanötödik évében elhunyt Dobosy László nyugalmazott ózdi tanár, iskolaigazgató, a „nem hivatásos” néprajzi és helytörténeti kutatás egyik legjobb és legeredményesebb művelője. Ennyi lenne talán a bevezetése egy lezárt életút méltatásának, a hivatalos tények, adatok, eredmények felsorolása előtt. Ám *Dobosy Laci bácsival* – miért ne legyen így neve itt is – majd két évtizedes, hol intenzívebb, hol távolabbi munkakapcsolatom volt, nem lehet személytelen, távolságtartó a nekrológ sem. Már csak azért sem, mert itt van előttem az íróasztalon az őt, kisalakú gépelt lap, amelyeken ő maga írta meg egy hónappal 70. születésnapja előtt az önéletrajzát, s amit azóta őrzök – a gépelés mellett jellegzetes apró betűs betoldásaival. Tíz évre rá újabb önéletrajz kerülhetett mellé, amikor 80. születésnapját ünnepelte. Adataim tehát első kézből származnak, azokat Tokaji Magdolna információival egészíttem ki, aki 1994-ben állította össze Dobosy László bibliográfiáját (Városi Könyvtár, Ózd kiadása).

Dobosy Lászlónak szinte két élet adatott. Az első a pedagógusé, tanaré, aki igen aktív közéleti szereplő volt, s elsősorban szakmunkásokat, munkásokat nevelt fel Ózdnak és a borsodi iparvidéknek. A másik, amire közben is készült, de 1971 végétől, nyugdíjazásától kezdődött: két és fél évtized rendkívül intenzív, aktív kutatómunka Ózdon és környékén, valamint Gömörben a régészet, néprajz és a helytörténet területén. Mi, múzeumi munkatársak már csak ezt ismerhettük. A mindig érdeklődő, újabb feladatokért, ötletekért kopogtató, zavarba ejtő szorgalmú, mindig hiteles és megbízható kutatót.

Rendkívül komolyan vette ezt a munkát, s végtelenül becsülte mások, elsősorban a „hivatásos” szakemberek munkáját. A maga sajátos, „szikár” módján persze érezte a saját értékeit is, de mindig kért és valóban várt tanácsot, irányítást a sokkal fiatalabtból is. Rendkívüli munkabírással végezte a kutatómunkát: hatalmas területeket járt be még fájós lábbal, nehézkesen mozogva is, rendkívüli tömegű iratanyagot volt képes áttanulmányozni. Adatai, írásai éppen oly egyértelműek, megbízhatóak, amilyennek őt magát

ismerhettük. Nagy úrt hagyott maga után a megye honismereti mozgalmában is, ahonnan egészében is távozóban van egy meghatározó, nagy generáció.

Dobosy László Pásztón született 1911. június 16-án. A kismemesi birtok elvesztése után elődei kézművesekké lettek: édesapja mézeskalácsos és gyertyaöntő volt.

Elemi és polgári iskoláit Pásztón végezte, majd Miskolcon szerzett tanítói oklevelet. A tanítóképzőben történelemtanára volt a későbbi levéltáros, *Klein Gáspár*, akitől az első feladatokat kapta a kutatói munkában. A másik meghatározó indítás *Újszászy Kálmán* könyve volt (A falu. Sárospatak, 1936.), amit, mint írja, meg kellett venni, s a tartalmával hatott. „Ezekkel felvértezve kerültem ki egy Nógrád megyei tanyára tanítónak. 8 évi ittlétem alatt sok feljegyzést készítettem a cselédség életéről, az ott dolgozó nagyszámú summásságról. Ráértem, mert a vadászat mellett más elfoglaltságom nem volt. A tanítás nem elsődrendű feladat volt. Csak akkor taníthattam, ha az intéző munka híján erre engedélyt adott.”

1939-ben került Ózdra, a Gyártelepi Társulati Elemi Iskolába. 1945-ig azonban csak nagyon kevés időt töltött ott: a Felvidék visszacsatolásától a Don-partig és a hadifogságig közvetlenül élte meg a magyarság nagy sorsfordulóit.

1945-ben – nem sokkal a hadifogságból való hazatérése után – a Gyártelepi Elemi Iskola igazgatóhelyettese, 1947-től a tanoncotthon, majd az iparitanuló-iskola igazgatója lett. 1950-től egészen nyugdíjazásáig vezette a 102. számú Ipari Szakmunkásképző Intézetet.

Iskolájában régi tárgyakat gyűjtet tanítványaival, majd régészeti, néprajzi, őslénytani és településtörténeti szakköröket hoznak létre. Tanítványai többen végeznek ma is honismereti munkát.

Az 1960-as évek elején – a honismereti mozgalom és a miskolci muzeológusok hatására – önálló kutató tevékenységbe fog. Kezdetben főleg a régészeti terepbejárások, Ózd és környéke régészeti lelőhelyei, valamint a hangonyi homokbánya telepe foglalkoztatja. A helytörténeti vizsgálódásokban Ózd utcahálózata köti le először a figyelmét, aztán az ózdi járás földrajzi nevei, majd ragadványnevei foglalkoztatják. Az ózdi vasgyár története végigkíséri kutatásait. Szabadfalvi József tanácsára gyűjti össze a megye északnyugati részén a festett templomi asztalosmunkák és mennyezetdeszkák anyagát, aztán a Hangony-völgy szakrális emlékeinek feltárása következik. A nagy terepbejárásokon, gyűjtőmunkában az 1970-es évek második felétől egyre gyakrabban társa és fotográfusa László fia, akinek „beoltását” a honismereti munkával igazi sikerének érezte.

Az 1980-as évek elejétől Ujváry Zoltán professzor biztatására kapcsolódik be a KLTE Néprajzi Tanszéke által szervezett gömöri kutatásba, s annak rendkívül eredményes tagja lesz. Nemcsak két település „kisonográfiját” írja meg (Gömörszőlős, Susa), hanem a templomok, ill. festett templomi asztalosmunkák, a szedetttes szőttesek díszítményeit is, s jut egy kötetnyi gyűjtemény a Hangony-völgy szokásainak és hiedelmeinek is. Az önálló kötetek mellett mintegy félszáz kisebb-nagyobb közlemény is alkotó erejét és szorgalmát dicséri. A helyi és országos honismereti periodikák mellett rendre megjelentek cikkei a HOM Közleményeiben is. Rendkívül eredményesen szerepelt az Istvánffy Gyula gyűjtőpályázaton és országos pályázatokon is, mind a Néprajzi Adattár, mind a Helytörténeti Dokumentáció jelentős mennyiségű kéziratát őrzi.

Tevékenységét mind az oktatásban, mind a honismeretben elismerték. Az utóbbi igazolja a Magyar Néprajzi Társaság Sebestyén Gyula-emlékérmé (1979), a Hazafias Népfront Ortutay Gyula-emlékérmé (1980), a Pro Gömör-díj, valamint az, hogy először ő kapta meg az Istvánffy Gyula-plakettet is.

Ha csupán arra a jó két évtizedre gondolok, amit Dobosy László a régészeti, helytörténeti és néprajzi gyűjtésnek szentelt, akkor meg kell állapítanom, hogy egy rendkívül eredményes, kitartó kutatói életút zárult le, ami éppen ezen munkák miatt az önművelés példajaként is felfogható. Dobosy László nagyon fog hiányozni mind a megye múzeumügye, mind honismereti mozgalma területéről.

Önálló művei

- Várak, várhelyek és őrhelyek Ózd környékén. Borsodi kismonográfiák 1. Herman Ottó Múzeum, Miskolc, 1975.
- Ózd utcahálózata. Ózdi Honismereti Közlemények 1. Ózd, 1977.
- Az Ózdi Vasvári Iskola (1913–1976). Ózd, 1977.
- Ózd iskolái, oktatási intézményei. Ózdi Honismereti Közlemények 2. Ózd, 1981.
- Vájár szakmunkásképzés az ózdi szénmedencében (1949–1974). Ózd, 1981.
- Az ózdi járás 40 településének ragadványnevei. Magyar személynévi adattárak 44. Budapest, 1982.
- Gömörszőlős: egy gömöri falu néprajzi monográfiája. Borsodi kismonográfiák 19. Herman Ottó Múzeum, Miskolc, 1984.
- Az Ózdi Kisegítő Iskola 25 éve (1961–1986). Ózd, 1986.
- Szedettes szöttesek a magyarországi Gömörben. Gömör néprajza 9. Debrecen, 1987.
- Oktatási és közművelődési intézmények Ózdon. Ózdi Honismereti Közlemények 9. Ózd, 1987.
- Szokások és hiedelmek a Hangony völgyében. Gömör néprajza 19. Debrecen, 1989.
- Az Ózdi Szakmunkásképző Intézet története (1949–1989). Ózd, 1989.
- Egyházi emlékek a Hangony völgyében. Gömör néprajza 28. Debrecen, 1991.
- Gömöri festőasztalosok munkái a templomokban. Gömör néprajza 36. Debrecen, 1992.
- Templomok a magyarországi Gömörben. Gömör néprajza 42. Debrecen, 1993.
- Susa: fejezetek a község néprajzához. Gömör néprajza 45. Debrecen, 1994.
- *Kocsik Lászlóval*: Adatok Kissikátor történetéből, népének életéből. Kissikátor, 1994.

Tudományos közleményeiből

- Ózd régészeti leletei. HOMKözl. 8. (1969) 20–24.
- Salaklelő és vassfeldolgozó helyek a Bán-patak völgyében. HOMKözl. 12. (1973) 69–75.
- Megváltozott nevű és megszűnt települések az ózdi járás területén. HOMKözl. 13. (1975) 38–43.
- Adatok az ózdi Vasvár történetéhez. HOMKözl. 15. (1976) 25–28.
- Az alsószuhai szőlőbirtokosság. HOMKözl. 17. (1979) 160–166.
- Ózd feudális kori községi pecsétje. HOMKözl. 18. (1980) 54–56.
- Ózd régi települése. *Viga Gyula* (szerk.): Néprajzi dolgozatok Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből, 7–25. Miskolc, 1981.
- A gömör-szőlősi emberek mozgásvilága. HOMKözl. 20. (1982) 115–121.
- A Sturmán család kapcsolatai fényképek tükrében. HOMKözl. 23. (1985) 65–73.
- Díszes búcsús gyertya. HOMKözl. 27. (1991) 332–334.